

PO DE GAULLOVEM OBISKU V ZAHODNI NEMČIJI**ZEDINJENJE ZAHODNE EVROPE V NEVARNOSTI****Kakšne posledice lahko nastanejo zaradi zveze med Francijo in
Z. Nemčijo - Veliko pričakovanje za izide konference v Londonu**

Morda je treba pripisati le golemu sluhaju, če se je samo en dan po De Gaullo-
vem uradnem obisku v Zahodni Nemčiji
začela v Londonu izredno važna konferenca
najvišjih predstavnikov 15 držav Common
wealtha ali bivše Britanske skupnosti nar-
odov. Ker pa sta ta dva dogodka v zelo
tesni medsebojni zvezi, bi človek lahko
upravičeno sklepal, da do tega ni prišlo
slučajno, ampak namerno.

Po De Gaullo-
vem obisku v Bonnu in dru-
gih zahodnonemških mestih politični opa-
zovavci niso videli samo uradne potrditve,
da so med Francijo in Zahodno Nemčijo
dokončno izginila več kot stoletna nasprot-
stva in da sta oba naroda končno postala
prijatelja. Mednarodna javnost se namreč
ni zadovoljila z ugotovitvijo tega brez dvo-
ma zgodovinskega dejstva, temveč je že za-
čela postajati pozorna na posledice, ki lah-
ko nastanejo v Evropi in tudi drugod po
svetu iz še tesnejšega političnega in gospo-
darskega sodelovanja med Francijo in Za-
hodno Nemčijo.

**OZEKOCEN PRISTOP ANGLIJE
K EVROPSKEMU SKUPNEMU TRGU**

Mnogi znaki kažejo, da je velik poudarek,
ki sta ga temu obisku dala tako De Gaulle
kot Adenauer, proti nekomu uperjen in da
ima zato določen namen. Nova tesnejša
zveza med omenjenima državama bi po
mnenju mnogih težila predvsem k tema
dvema ciljema: preprečila bi (vsaj za dolo-
čen čas) vključitev Velike Britanije v za-
hodnoevropsko skupnost in hkrati skušala
odvzeti Združenim državam Amerike vodil-
no vlogo v nekomunističnem svetu.

V tem času je še najbolj aktualno vpra-
šanje priključitve Velike Britanije k Evrop-
skemu skupnemu tržišču, ki naj bi bil prvi
korak k njeni poznejši politični zvezi z
ostalimi zahodnoevropskimi državami. Če
se pogajanja med 6 državami EST-a in Ve-
liko Britanijo še niso uspešno zaključila,
je to, kot znano, predvsem krivda Francije.

K temu se sedaj pridružuje še na novo
skovana zveza z Nemčijo, zaradi česar lah-
ko trdimo, da se že omenjena konferenca
držav Commonwealtha, na kateri bi morala
angleška vlada dobiti načelen pristanek za
priključitev k EST-u, nikakor ne začneja
v povoljnih okoliščinah, in da zato sovpa
danje De Gaullo-
vega obiska v Bonnu s to
konferenco ni bilo odvisno samo od golega
slučaja.

Medtem ko pišemo, so se dela v Londo-
nu šele začela in zato ni mogoče predvide-
vati, kako se bodo zaključila. Gotovo pa

je, da se Macmillanova vlada nahaja pred
težko nalogo. To pa ne samo zaradi De
Gaullo-
ve odkrite in Adenauerjeve prikrite
sabotaže, temveč tudi zaradi stališča, ki ga
je pred dnevi do vprašanja zavzela laburi-
stična opozicija. Njen glavni predstavnik
Gaitskell je namreč uradno izjavil, da se
Velika Britanija glede na pogoje, ki jih
postavljajo države EST-a, nikakor ne more
vključiti v takšno skupnost. Vlada pa je
kljub temu sklenila vztrajati pri prejšnjih
sklepih ter ponovno poudarila, da države
Commonwealtha ne bodo imele od EST-a
nobene škode, ker se ne bodo bistveno spre-
menili sedanji trgovinski odnosi in olaj-
šave med Veliko Britanijo in ostalimi de-
želami bivše Britanske skupnosti. »Razvija-
joče se države Commonwealtha — je dejal
minister Heath — bodo imele v Evropi no-
ve možnosti za trgovinske izmenjave in
bodo od EST-a imele končno le koristi.«

Glavno vprašanje, ki ga med razgovori
za priključitev Anglije k EST-u v Bruslju
niso rešili, je bil izvoz kmetijskih pridelkov
iz Avstralije, Nove Zelandije in Kanade.
Francija, ki je med sedanjimi državami
EST-a edini izvoznik teh pridelkov, je nam-
reč skušala za vsako ceno zaščititi svoje
interese in zato zahtevala od Velike Brita-
nije določena jamstva, ki jih pa ta tedaj
še ni mogla dati.

**Jasne izjave De Gaullo-
vega ministra**

Do te spremembe bo pa težko prišlo, do-
kler bo v Franciji imel dejansko absolutno
oblast general De Gaulle in dokler ne bo v
Zahodni Nemčiji stopil v že zasluženi pokoj
stari kancler Konrad Adenauer.

Doslej pa nič ne kaže, da bi se to moglo
— vsaj kar zadeva francoskega predsedni-
ka — v kratkem razpisati referendum o spre-
membi ustave, katerega izid bo po vsej
verjetnosti še okrepil oblast Charlesa De
Gaulla. Da je ta mož nepopustljiv v svojem
stališču do EST-a in še bolj do politične
združitve zahodne Evrope, pa jasno izhaja
iz izjav, ki jih je pred dnevi dal časnikar-
jem minister Alain Peyrefitte. Ta je nam-
reč med drugim dobesedno dejal: »Če Ev-
ropa sedmih ali šestih ali vsaj treh ni mo-
goča, tedaj bomo imeli Evropo dveh (Fran-
cije in Nemčije), ki bo tvorila prvo jedro,
h kateremu se bodo lahko pridružile druge
države, dokler ne bo po drugi poti prišlo
do evropskega zedinjenja.«

Peyrefitte pa je bil jasen tudi glede Ve-

Toda to je tehnična plat celotnega vpra-
šanja, ki se po splošni sodbi z obojestrans-
ko čobro voljo more rešiti.

Mnogo važnejši so pa drugi razlogi, ki
govorijo v prid vstopa Anglije najprej v
Skupno tržišče in nato v politično zahodno-
evropsko zvezo.

VAŽNEJSI SO DRUGI RAZLOGI

S tesnejšim gospodarskim in političnim
sodelovanjem med Veliko Britanijo in osta-
limi zahodnoevropskimi državami bi se ta
zveza ne samo gospodarsko okrepila, tem-
več bi med temi državami dobili boljše
ravnovesje, ker bi prav Velika Britanija s
svojo bogato demokratično tradicijo in s
svojimi stoletnimi izkustvi predstavljala
trdno jamstvo, da bi ta zveza ne stopila na
pot kakšnih nevarnih avantur.

Ali bo do uresničenja te zamisli res
postopno prišlo, bo odvisno od mnogih či-
niteljev. V tem oziru bo gotovo važen za-
ključek sedanje konference v Londonu,
kjer se bo vsaj delno izkazalo, ali so države
Commonwealtha pripravljene sprejeti nase
določene gospodarske žrtve v korist Evrope.

Izvedba načrta pa je še bolj odvisna od
Francije in Zahodne Nemčije, ki bi pa mo-
rali v tem primeru opustiti svoje ozke na-
cionalistične težnje in voljo po nadvladi
nad ostalimi zahodnoevropskimi državami.

like Britanije, o kateri je izjavil: »Vsi bi
se razveselili, če bi pri političnem izgraje-
vanju Evrope sodelovala tudi Velika Bri-
tanija. Toda Angleži bi v tem primeru mo-
rali najprej upoštevati politične in zatem
gospodarske razloge. Morali bi torej spre-
jeti takšno Skupno tržišče, kakršno pred-
videva rimska pogodba, ne pa da ga skuša-
jo prilagoditi svojim posebnim koristim.«

Spričo vsega tega je jasno, da preživlja
celotna zahodna Evropa v tem času krizo
in da nihče danes ne more z gotovostjo
predvidevati, kako se bo ta kriza rešila.

Pri reševanju tega problema pa bodo
imele svojo besedo tudi ostale štiri države
EST-a, med temi Italija. Pred kratkim je
bil na italijanskem zunanjem ministrstvu
sestanelek veleposlanikov, katerim sta pred-
sednik Fanfani in zunanji minister Piccioni
obrazložila stališče vlade. Italija se bo za-
vzemala za priključitev Velike Britanije k
EST-u in tudi za njeno vključitev v poli-
tično zvezo evropskih držav.

Napetost okoli Kube

V torek je prišlo v kubanskem pristanišču Caibarien na severni obali otoka do incidenta, ki je dal Ameriki in Sovjetom povod, da si grozijo z vojno s prav ostrimi besedami. Neki oboroženi čoln protikastrovske skupine »alfa 66« je obstreljeval kubanski ladji »San Pasqual« in »San Blas« ter angleški parnik »New Land«, ki so tovorile blago za izvoz.

Napad je še poostril pisanje sovjetskega tiska proti Združenim državam. Napadi so v zvezi s sovjetsko izjavo, katero so prebrali inozemskim časnikarjem v Moskvi. Sovjetsko uradno sporočilo opozarja ameriško vlado, ki je poklicala pod orožje 150.000 rezervistov, naj ne izziva na vojno, ki bi z jedrskim orožjem uničila svet. Sporočilo smeši Kennedyja, ki opravičuje vpoklic rezervistov z obrambnimi nameni, da pomeni njegov korak gašenje požara z bencinom. Na ameriško obdolžitev, da Sovjeti pošiljajo o-

rožje in drugo blago na Kubo, se pa ti izgovarjajo, da je to notranja zadeva dežel, ki so sklenile take sporazume. S podobnimi obojestranskimi frazami so se začenjale še vse vojne, samo da so si po starem izrekli poprej še nekaj psovka.

* *

Papežev nagovor

V torek zvečer je papež Janez XXIII. govoril vsemu svetu po radiju in televiziji o bodočem vesoljnem cerkvenem zboru.

Papež je najprej razložil, koliko truda in priprav je bilo potrebnih v treh letih za koncil, na katerem bo čez en mesec razpravljalo 3.000 cerkvenih očetov o razmerah, potrebah in novih smernicah Cerkve. Papež je rekel, da se v novih razmerah postavljajo pred človeka vedno nova vprašanja. Gre za bistveno enakost vseh narodov v sklopu človeškega občestva; za obrambo zakonske zveze in družine; za vsakdanji kruh, za mir in za svobodo. Cerkev, ki so ji v prvi vrsti pri srcu revni in lačni, je razvijal papež svoje misli, mora vskladiti vse te človeške želje z glavno idejo o dušnem blagru. Vse to se bo pa moglo doseči, če bo na svetu zavladala resnica, svoboda in mir.

V tem pravcu bodo razpravljali cerkveni dostojanstveniki in teološki izvedenci na II. vatikanskem cerkvenem zboru. Papežev govor so prenašale tudi tuje radijske oddaje v 32 jezikih.

HISTERIČEN PROTEST

Misovska ali novofašistična poslanca Micheli-Vitturi in Almirante sta se strašansko ujezila, ko sta gledala po televiziji oddajo folklornega festivala iz Kopra. Napovedovavec je na koncu oddaje imenoval »Koper, la ridente città jugoslava«. Da bi ne bil tega izrekel! Poslanca sta vložila vprašanje na ministrskega predsednika, »kaj misli ukreniti proti odgovornim za tako zelo hude izjave«. Poslanca obdolžujeta italijansko televizijo, da hlapčevsko podpira jugoslovansko tezo o pripadnosti Kopra in področja B, ki da je še vedno pod italijansko suvereniteto in samo pod upravo Jugoslavije. Od vlade zahtevata, naj se izrazi tudi glede te točke.

Nedolžni folklorni plesi naj torej razburkajo po podpihovanju misinov medna rodno politiko.

Vojna z zlatom

Komunistična Kitajska in nacionalistična na Formozi sta iznašli nov način vojskovanja. Ne obstreljujeta se več s topovskimi krogli, marveč — z zlatimi. Čangkajšek je razpisal nagrado 60 milijonov lir za vsakega letavca, ki pribeži z letalom Mig 15 iz rdeče Kitajske na Formozo. Letos je ta lepa vsotica privabila že dva letavca.

Mao-tse je pa odgovoril na te vabljuje nagrade z žvenketanjem cekinov. Razpisal je nagrado 8000 onč zlata, približno 70 milijonov lir, če kdo prebeži k njemu s Formoze z nepoškodovanim letalom vrste U-2; če mu pa kak Čangkajšekov ubežnik pripelje letalo večjega tipa, ima obljubljenih kar 20 tisoč onč zlata. To je zares mrzla vojna z zlatimi krogli, ki bi se dale bolj pametno uporabiti.

Sprememba imena

Tajnik ustavne komisije v Beogradu je izjavil uredniku lista »Borba«, da se bo še to jesen spremenil uradni naziv jugoslovanske države.

Leta 1943 je partizanski parlament AVNOJ v Jajcu proglasil kot uradno ime: Federativna demokratska republika Jugoslavija. Ustavni zakon, ki je bil izglasovan leta 1946 je ime spremenil v Federativna ljudska republika Jugoslavija — FLRJ. Pri prihodnji ustavni spremembi, o kateri bodo razpravljali že v tem mesecu, bodo pa predlagali novo ime: Federativna socialistična republika Jugoslavija — FSRJ.

SMRT NA CESTI

Vrtoglava naglica na cestah neprestano kosi človeške žrtve. Po računih Evropskega sveta je vsako leto samo v Evropi 60 tisoč ljudi žrtev cestnih nesreč. Pri prometnih nezgodah je pa poleg teh smrtnih žrtev še poldrugi milijon ranjenih. Najzanimivejša ugotovitev pri vsem tem je, da povzročajo 90 odstotkov nesreč prav nepredvidni vozači.

Da bi se to preveliko število nesreč omejilo, bodo na prihodnji seji Evropskega sveta predlagali, naj bodo podvržena dovoljenja za vožnjo strožjim predpisom. Sposobnost voznikov se bo od časa do časa na novo pregledala; v šole se bo vpeljal pouk o cestnem prometu in za vso Evropo se bo določil enoten prometni zakonik.

Tudi tam niso edini

V Mehiki so se zbrali že 28. avgusta predstavniki držav latinske Amerike na politični kongres. Že pri prvih sejah so prišli navzkriž glede sprejema Kube v zvezo južnoameriških držav. Brazilija in Kuba menita, da ne obstaja nikakšen pravni vzrok, da bi Kubi branili pristop v latinsko-ameriško trgovinsko skupnost. Sedem članic od devetih je pa nasprotnega mnenja. Delo kongresa se je zaradi teh nesoglasij prekinilo.

V ozadju spora sta seveda ZDA in Sovjetska zveza, kar dokazujejo tudi zadnji dogodki.

RAZSTAVA UR

V Zenevi, središču urarske umetnosti, bodo odprli 14. septembra XX. razstavo urarskih izdelkov. Prikazan bo zgodovinski razvoj te umetnosti, obenem pa bodo razstavljeni tudi novi dosežki na tem polju.

Obiskovavce bodo predvsem iznenadile nove oblike ur. Okrogle prihajajo iz mode, v splošno rabo prihajajo kvadratne. Na ogled bodo tudi avtomatične in v vodi nepropustne ročne ure. Mehanizmi ur so že tako popolni, da se bo v tem pogledu moglo le težko kaj novega uvesti. Pač pa je široko odprto polje fantaziji za okrasje in zunanjo podobo ur, teh naših vsakodnevnih spremeljivcev.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Potrebna psihoza

V torek se je v Iranu zopet stresla zemlja. Potresni sunek je v mestu Igidirju pordel še ruševine, ki so ostale od prejšnjega potresa. Ugotovili so tudi tri mrtve in dvajset ranjenih. Sibki potresni sunki so preplašili tudi prebivavce na Reki. Velika množica je gledala nogometno tekmo med moštvi »Rijeke« in »Hajduka«. Nenadoma je eden izmed gledavcev občutil potresni sunek in je zavpil »Potres, potres!« V hipu se je začela množica 5.000 ljudi valiti po stopnicah. Suvali in mečkali so drug drugega tako hudo, da so našli 84 ranjenih, med temi štiri zelo močno. Po končani paniki je policija ugotovila, da se je zaradi neznatnega potresnega sunka res odkrušilo nekaj zidov. V glavnem je pa nesreče kriva potresna psihoza.

Kot poročamo na 4. strani, je prejšnji teden poteklo 32 let, odkar so fašisti ustrelili pri Bazovici štiri slovenske fante, ki so šli v zgodovino z imenom bazoviški junaki.

Na sliki je spomenik, ki se nahaja na kraju usmrčitve, ob spomeniku je skupina slovenskih tržaških skavtov s prižganimi baklami. Slika je bila posneta v četrtek, 6. t. m., zvečer, ko so predstavniki slovenskih političnih, kulturnih in mladinskih organizacij položili na spomenik venec.

Slovenskim storšem v premislek

Mnogi naši ljudje stoje v teh dneh na življenjskem razpotju, ko odločajo o na daljnji poti svojih otrok. Se točneje bi lahko rekli: mnogi naši starši te dni odločajo o življenjski usodi svojih najdražjih — svojih otrok.

Najmlajši otroci bodo šli letos prvič v šolo — v vrtec ali pa prvi razred. To, kar je za vsak zrel narod samo ob sebi razumljivo, to postaja za nekatere naše ljudi problem: kam naj gre otrok, v slovensko ali v italijansko šolo? Za druge narode to vprašanje sploh ne obstaja. Otrok pač spada v šolo, ki jo ima njegov narod. Res, da je pred nekaj leti ta odločitev še bolj begala

Ali je res petrolej?

Po zadnjem dežju so se naši vinogradniki malo oddahnili od strahu, da se bodo začele sušiti tudi trte. Seveda, je pa škoda, ki jo je povzročilo pomanjkanje vode, še vedno dovolj občutna.

Zadnje dneve pa ljudje ne govorijo več o vodi, marveč o nafti. Ta in oni že skrivaj grebe po svojem zemljišču in ko doseže vodo, jo voha in ogleduje, če morda ne plavajo po vrhu mastni cinki petroleja. Petrolejsko mrzlico je povzročila novica, da je našel mlinar Guido Škorjanc iz Moše nafto kar na svojem vrtu. Skopal je pet metrov globoko jamo, da bi prišel do vode za zalivanje vrta. Pomislite, kako se je začudil, ko je na vrhu vode opazil gosto tekočino, ki je dišala po nafti. Obvestil je orožnike in Trgovinsko zbornico v Gorici. Izvedenci so že potrdili, da je tista tekočina res nafta. Vprašanje pa je, koliko je te blagodatni.

Mlinar iz Moše se kar ne more več otapati obiskovavcev, ki bi vsaj radi povohali dragoceno tekočino. Govorijo že, da se vlečejo ležišča nafte po vsej krminski in prevalski kadunji. Zemeljske plasti so v resnici takšne. Preden pa bodo od Moše do Krmina stali petrolejski vrtavci, bo menda še dosti vode preteklo po Soči.

SLOVO POLETJU?

V avgustu smo vsi vzdihovali zaradi neznosne vročine in strmeli proti nebu, ali se bo od kod pokazal kak oblak. Prve dni septembra je že povsod okoli deževalo, le goriška in tržaška okolica je kazala od suše razpokano zemljo in ovenelo listje. V soboto smo pa vendarle čakali dobrodejni ploho. Na Goriškem je deževalo nekaj ur. Izlilo se je 33 milimetrov dežja. Na Tržaškem je bilo nekaj manj padavin. Ze po tem dežju je vsa narava nekoliko oživela. Popravila se je vrtnina, grozdje se je opihnilo. Trava se je pa le preveč izžgala, da bi imeli še drugo izdatno košnjo.

Poljedelci so pričakovali, da bo za prvim dežjem prišel še drugi. Upali so na konec poletja in vročine. Vendar pa ne kaže, da bo v septembru že konec poletja. Dih se res že nekoliko lažje, toda toplomer kaže še vedno precej nad 20 stopinj. V Tridentu, Bologni, Milanu celó 28 stopinj.

Vremenoslovci prorokujejo, da bo trajalo toplo in lepo vreme najmanj do 25. septembra. V zameno se pa menda obeta dolga in mrzla zima.

naše ljudi kot danes. Danes se lahko vsak človek prepriča, da naravnost iščejo ljudi, ki znajo več jezikov. Iščejo jih v trgovinah, v podjetjih, v uradih, celo na najvišjih mestih v pokrajinski upravi. Komisariat je uvedel tečaj slovenščine za uradnike. Starjši gospodje so vse leto hodili k tem lekcijskim, trudili so se in prizadevali. Zelo težko so dosegli kak viden napredek. Ali vi dajte, kako nespametni so tisti slovenski starši, ki odvzemajo svojim otrokom slovensko šolo zdaj, ko bi se z lahkoto naučili materinega jezika.

Pomislek, češ, da potem italijanščine ne bodo znali, kar je nujno potrebno, ne drži. V slovenskih šolah je učni program italijanščine točno isti kot na italijanskih šolah. Ne poznamo primera, da bi našemu solidnemu študentu kje na univerzi delala težavo italijanščina. Vedno z lahkoto naši študentje delajo tudi na italijanskih univerzah, v mnogih primerih celo bolje kot njihovi italijanski kolegi. Razen tega pa imajo to veliko prednost pred njimi, da znajo en jezik več in ker znajo slovenščino, razumejo z lahkoto tudi druge slovanske jezike. In čim bolj Italija odpira svoje, posebno trgovinske stike z mnogimi slovanskimi državami, toliko bolj potrebuje državljanov, ki poznajo slovanske jezike.

Zatorej, slovenski starši, ne zapirajte poti svojim otrokom! Olajšate jim življenje! Mnogo laže si bodo pomagali, če bodo znali en ali celo več slovanskih jezikov.

Poleg tega, čisto praktično koristnega razloga pa drži tudi tisti glavni: Ne smeš in ne moreš potujčiti svojega otroka! Ali moreš pljuniti na spomin svojih staršev in svojih dedov? Ali te ni sram tega izdajstva? Zapomni si, da tisti slovenski pregovor — »kakor ti z očetom, tako sin s teboj« — drži in se je neštetokrat izpolnil. Če ti ne spoštuješ svojih prednikov in tega, kar so bili, zapomni si, tudi tvoj otrok tebe nekoč ne bo spoštoval.

Zato spada otrok slovenskih staršev v slovensko šolo! Mislite danes na to, da vam ne bo nekoč žal.

Zagrebski velesejem

Predsednik Tito je odprl prejšnji teden 62. jesenski velesejem v Zagrebu. Gospodarske prireditve se udeležuje 29 držav iz različnih delov sveta z večjimi razstavami. Kitajska stoji že četrto leto ob strani.

Največjo kolektivno razstavo je postavila Italija, za njo sledi Jugoslavija, nato obe Nemčiji, Češka, Sovjetska zveza in Združene države Amerike. Italija je na razstavišču zgradila največji paviljon, visok 12 metrov in 84 dolg, s premakljivimi stenami. Pravo čudo gradbene umetnosti! Otvoril ga bo trgovinski minister Preti, ko bo 18. septembra na velesejmu »Italijanski dan«.

UJETI ATENTATORJI

Točno dva tedna po ponesrečenem atentatu na francoskega predsednika De Gaulle, je policija zgrabila že pet napadavcev iz vrst OAS-a. Prvi atentat na generala so izvršili 8. septembra lanske leto. Prav na dan drugega atentata je sodnija obsodila na več let ječe tiste, ki so prvič streljali na De Gaulle v Pont-sur-Seine.

Drugi napad dne 22. avgusta v Petit Clamartu pri Parizu bi se bil skoro posrečil, če ni šofer prisebno pogнал v dir predsedniški avto. Policija je ugotovila, da je štela napadalna skupina enajst mož. Poveljeval ji je 36-letni poročnik Alain Bougrenet de la Tachaye, znan terorist, ki je pobegnil iz pariške ječe. Vse kaže, da je napad organiziral »Odbor za narodni odpor«, ki ga vodi bivši ministrski predsednik Bidault.

Titov v Jugoslaviji

V torek je priletel na beograjsko letališče sovjetski astronaut major German Titov. Spremljata ga soproga in skupina časnika. Titov si bo ogledal na povabilo jugoslovanske vlade razne kraje tudi po Sloveniji. V Beogradu so ga zelo slovesno sprejeli.

Zvedeli smo, da bo prišel prihodnje nedeljo tudi v Bovec. Na tamkajšnjem letališču ga bodo pozdravili številni slovenski letalci, člani Aeroklubov. Prileteli bodo tudi letalci iz Ajdovščine. V Bovcu se pripravljajo, da Titova kar najpristrčneje sprejmejo.

500 - letnica ljubljanske škofije

V prezbiteriju ljubljanske stolnice je narisana veličastna freska, ki predstavlja sa nje cesarja Friderika leta 1457 v Celju. V sanjah se mu je prikazal škof sveti Nikolaj in ga je svaril pred vitezom Vitovcem, ki je v bojih za celjsko dediščino napadal cesarska posestva. Cesarja je oblegal v celjskem gradu, a na pomoč je prišlo kranjsko vitezstvo in je rešilo vladarja.

Te sanje naj bi bile samo povod za uredništev misli o ustanovitvi ljubljanske škofije. V resnici pa je svetolovni cesarju že kardinal Enej Silvij Piccolomini, poznejši tržaški škof in papež Pij II., naj ustanovi škofijo v Ljubljani. Cesar je misel uresničil, ko mu je pripadla bogata celjska dediščina.

V decembru leta 1461, na god sv. Nikolaja, patrona nove škofijske cerkve, je cesar podpisal ustanovno listino. Dne 6. septembra 1462 je pa Pij II. potrdil z bulo ustanovo nove škofije in je določil njen obseg.

Od prvih let svojega življenja je imela ljubljanska stolica imenitne škofo od prvega

Sigismunda Lamberga dalje pa preko Hrena, Wolfa, Jegliča do današnjega nadškofa Antona Vovka.

Letos torej obhaja ljubljanska škofija, sedaj že nadškofija, 500-letnico ustanovitve. V Ljubljani so obhajali za to priložnost že velike slovesnosti. V soboto je nadškof Vovk priredil slovesen sprejem, katerega so se udeležili vsi jugoslovanski škofje in administratorji poleg civilnih oblasti. Vlado je zastopal predsednik komisije za verska vprašanja Boris Kocjančič, Ljubljano pa njen predsednik Marjan Tepina. Otvorili so tudi zgodovinsko razstavo cerkvenih oblek in predmetov. V ponedeljek je bila velika kulturna prireditve v stolnici, in sicer koncert slovenske cerkvene glasbe in pesmi. Slovensko ljudstvo se je v velikem številu udeležilo tudi mnogih drugih cerkvenih jubilejnih slovesnosti v zavesti, da predstavlja ljubljanska škofija ne le versko, marveč tudi kulturno ognjišče naroda.

Tržaškega

Bazoviškim junakom v spomin

Prejšnji teden so tržaški kot tudi ostali primorski Slovenci obujali spomin na enega izmed najbolj črnih dni svoje polpretekle zgodovine. Dne 6. t. m. je namreč poteklo 32 let, odkar so po sklepu fašističnega zloglasnega Posebnega sodišča fašistične svinčenke prebile srca štirih mladih slovenskih fantov: Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča.

Bil je to dogodek, ki ni globoko presunil samo vsega primorskega ljudstva, trpečega pod fašističnim jarmom, temveč tudi pri telnil nase pozornost širše mednarodne javnosti, da se je odtlej pričela zanimati za usodo slovenske in hrvatske manjšine, živeče v tedanji Italiji.

Ko po več kot treh desetletjih obhajamo spomin na te štiri svoje žrtve, ki so šle v slovensko zgodovino z imenom »bazoviški junaki«, in na vse tiste številne može in fante, ki jim je fašistično sodišče na istem procesu naprtilo leta in leta zaporne kazni, je naša sveta dolžnost, da vsem v prvi vrsti izrazimo svojo hvaležnost, kajti če danes mi lahko svobodno pišemo v svoji materinščini, če imamo svoje kulturne, gospodarske in politične organizacije, če smo skratka še Slovenci, je to tudi nemajhna zasluga bazoviških junakov.

Naša dolžnost je nadalje, da jim ponovno izrečemo svoje občudovanje, ker so dokazali, da so si upali tvegati in tudi žrtvovati svoje življenje, ne da bi pri tem zase zahtevali ali pričakovali kakšne gnotne koristi, temveč samo zato, da bi ohranili svojo čast in dostojanstvo ter hkrati čast in dostojanstvo svojega ljudstva.

In končno se nam zdi, da se moramo bazoviškim junakom tudi zato zahvaliti, ker nam še vedno dajejo svetel vzgled, kako je treba tudi v najbolj bridkih in nevarnih trenutkih ali dobah ostati zvesti samim sebi, svoji družini in svojemu narodu, če nočemo, da se spremenimo v prave duševne pokveke, od katerih ima družba le škodo.

Zgodovina je o bazoviških junakih in o njihovem boju že izrekla svojo sodbo. Saj jih je zato proglasila za junake, ker so imeli toliko poguma, da so se uprli totalitarnemu režimu, ki je sklenil Slovence fizično iztrebiti z njihove rodne zemlje. V neenakem boju so padli; a njihova junaška kri je postala seme, iz katerega je vzkliklo na tisoče in tisoče drugih neustrašnih borcev za pravice preganjanega naroda.

KAKO SO JIH POČASTILE POLITIČNE IN DRUGE ORGANIZACIJE

Predstavniki slovenskih političnih strank in kulturnih ter drugih slovenskih organizacij iz Trsta so se poklonili spominu bazoviških žrtev v četrtek, 6. t. m. Skupno so se najprej udeležili žalne maše, ki se je ob 19. uri brala v bazoviški župnijski cerkvi. Po opravljenem cerkvenem obredu je imel kratek spominski govor domači župnik g. Živec. Bil je že trden mrak, ko so zastopniki posameznih organizacij odšli na kraj usmrtitve ter ob svitu bakel, ki jih je pri

žgala skupina slovenskih tržaških skavtov, položili vence na spomenik in počastili spomin bazoviških junakov z enominutnim molkom.

Skupna izjava

Ob tej priložnosti so zastopniki omenjenih političnih, kulturnih in dijaških organizacij dali za javnost tole skupno izjavo:

»Danes je preteklo 32 let, odkar je kri štirih mladih slovenskih fantov pordečila naša kraška tla. Ob tej priložnosti se podpisane slovenske politične in kulturne organizacije klanjajo spominu bazoviških junakov in jim zagotavljajo, da se bodo vztrajno prizadevale, da s sredstvi, ki jih nudi demokratična ureditev, dosežejo uresničenje tistih svetlih idealov pravice in svobode, za katere so dali svoja mlada življenja.

Politične skupine: SKS, SKSZ, SDZ in SNS ter kulturne in mladinske organizacije: SKK, KSI, SP, SDZ in SPM.«

NEDELJSKA PROSLAVA

V nedeljo pa so se poklonili spominu bazoviških žrtev predstavniki slovenskih in italijanskih partizanskih organizacij. Njihovi predstavniki so najprej položili vence ob spomenik, zatem so sledili trije spominski govori. Za Odbor za proslavo bazoviških žrtev je spregovoril Zorko Jelinčič, ki se je v svojih izvajanjih dotaknil tudi sedanje manjšinske problematike in predvsem ob sodil kolonizacijo slovenskih krajev. Z zgodovinskega stališča pa je bil zanimiv govor dr. Bruna Pincherla, ki je med drugim prebral še neobjavljeno poročilo o ustrelitvi naših štirih fantov, iz katerega zlasti izhaja njihovo pogumno in krščansko zadržanje pred in med izvršitvijo smrtne obsodbe.

Mislimo, da bi bilo to še neznano gradivo treba zbrati in ga posebej objaviti, saj je to važno dopolnilo k vsemu, kar je bilo o tem procesu že napisanega. Pri tej proslavi je sodeloval tudi pevski zbor iz Bazovice, ki je pod vodstvom prof. Ubalda Vrabca občuteno zapel nekaj žalostink.

OBČINSKE VOLITVE V TRSTU

Volivci iz tržaške občine bodo 11. in 12. novembra poklicani k volivnim žaram, da si izvolijo nove občinske predstavnike. V volivnih seznamih je vpisanih približno 213 tisoč volivcev, porazdeljenih po 357 volivnih sedežih. Dne 27. t. m. bo dosedanji župan izdal odlok, s katerim bo otvoril volivno agitacijo. Do 11. oktobra pa je treba predložiti na tajništvu občine kandidatne liste. Naslednji dan se bodo lahko začela prirejati volivna zborovanja, ki se bodo zaključila 9. novembra.

MARIJANSKO SLAVJE NA OPCINAH

Tudi letos se je večtisočglava množica slovenskih vernikov s Tržaškega in z Goriškega udeležila tradicionalnega Marijanskega slavlja na Opčinah, ki je bilo v nedeljo, 9. t. m. Že v zgodnjih popoldanskih urah so se pričeli zbirati pri župnijski cerkvi številni verniki, ob 16. uri pa se je začela po open-

skih ulicah procesija s kipom fatimske Matere božje. Med sprevedom sta igrali dve godbi.

Na trgu Brdina je bila nato sv. maša, med katero je zbrani množici spregovoril šempolajski župnik Mirko Mazora. Slavja se je kot že več let udeležil tudi tržaški škof, ki je vernikom na koncu podelil svoj blagoslov.

VEČ KOT MILIJARDA LIR ŠKODE

Pred dnevi se je v Trstu sestala kmetijska komisija Trgovinske zbornice, kateri je ravnatelj Zveze neposrednih obdelovalcev dr. Rustia-Traina poročal o škodi, ki jo je letošnja izredno huda suša povzročila kmetovavcem na Tržaškem.

Poročevavec je ugotovil, da so vinogradniki letos zgubili od 40 do 60 odstotkov pridelka. Letošnje vino pa bo na splošno slabo in ne bo moglo v prodajo. Zato se lahko trdi, da so vinogradniki ob ves zaslužek. Kmetje so nadalje zubili ves pridelok koruze, ječmena in ajde, hudo pa je prizadet tudi pridelok krompirja in pese, medtem ko fižol sploh ni uspel.

Letos je že tako bila slaba košnja, stanje pa se je še občutno poslabšalo, ker morajo živinorejci zaradi pomanjkanja pašne krmiti živini seno, ki so ga pripravili za zimo. Deteljišča so nadalje dala le 25 odstotkov predvidenega pridelka, tako da živinoreji v resnici grozi velika nevarnost, saj je marsikateri kmetovavec že dosedaj občutno spraznil svoje zaloge sena.

Po še nepopolnih podatkih je letošnja suša povzročila na Tržaškem okrog milijardo in 200 milijonov lir škode, medtem ko znaša celotna vrednost kmetijske proizvodnje približno dve milijardi lir letno.

Komisija je na osnovi prebranega poročila sklenila posredovati pri pristojnih oblastvih, naj sprejmejo učinkovite ukrepe v korist prizadetih kmetovavcev. Med drugim je proučila možnost, da bi kmetovavcem odpisali določene davke, vendar ni o tem še ničesar dokončnega sklenila. To bo pa naredila, ko bodo Kmetijsko nadzorništvo in druge organizacije ter ustanove natančno ugotovile škodo.

Beneška Slovenija

ST. LENART

Že več časa se govori o slabih finančnih razmerah, v katerih se nahaja večina naših občin. Prebivavstvo se pritožuje, da se ne najde potrebnih denar za nujne občekoristne naprave. Občinski možje pa po drugi strani stokajo, da s preskromnimi občinskimi davki ne morejo kriti vseh potreb. Nato se spet sliši ugovor, naj pa država priskoči na pomoč revnim krajem s podporami in brezobrestnimi posojili iz državnih skladov. Večina občin videmske pokrajine se je v resnici obrnila tudi na to stran za pomoč. Vsi državni prispevki pa niso dani samo v obliki podpor, ampak tudi kot posojila, čeprav dolgoročna in brezobrestna. Te bo treba nekoč tudi vračati in takrat bodo težave.

Koliko kreditov ima država do posameznih občin, je ugotovila Zveza samoupravnih občin. Naša občina je obremenjena za dva milijona lir, Strenja za enako vsoto, Čenta za 26 milijonov, trbiška občina za 28, Pouteba za 11, Čedad pa za 26 milijonov lir.

POMOČ ZARADI SUŠE

Prejšnjo soboto je sklicala pokrajina v sejno dvorano vse župane goriških občin na posvet glede pomoči prizadetim od suše. Sestanka so se udeležili tudi zastopniki kmetijskih organizacij in strokovnjaki. Navzoči so ugotovili, da je suša petdesetodstotno oškodovala zlasti goriško okolico, s vodenjsko občino in kraške kraje. Na splošno pa bo letošnji pridelek za 30 odstotkov manjši. Pokrajinski veterinar je poročal, da so že bili storjeni koraki za preskrbo s krmom. V prizadetih krajih bodo razdelili po pol stota koruze na glavo živine, in sicer namesto po 5300 lir za stot za ceno 3950 lir. Plačalo se bo v obrokih. Predlagali so tudi, naj se prizadetim priznajo davčne olajšave.

Ob koncu zborovanja so sprejeli resolucijo, ki bo poslana v Rim na pristojna ministrstva in vsem goriškim parlamentarcem. Med drugim zahteva tudi omejitve uvoza živine iz sosednjih držav, da ne bodo padle cene živi teži, kot se je že zgodilo, da so si drznili prekupčevalci ponekod ponujati po 70 lir za kilogram teže.

Pokrajinski odbor je določil za neposredno pomoč že pet milijonov lir. Hranilnica Mont je pa nakazala pet milijonov lir za prvo pomoč oškodovanim od suše. Poleg te vsote je pa odprla še kredit v znesku 200 milijonov lir za brezobrestna posojila.

PODGORA

V neki družbi, malo vina je tudi bilo, so se tam sredi poletja prav živahno pričkali o naši »pašareli«, katere glas sega že v deveto vas. Bolj gorka skupina je stavila za »dopjon«, da bomo še to jesen mogli hoditi čez Sočo. Ko se je zvedelo, da so že nakazani tisti milijoni za zgradnjo mostiča, so že vpili hozana. Oni bolj premišljeni so pa pojasnjevali, počakajmo, ker stavili smo ali bomo še to jesen hodili po mostiču čez vodo, ne ali bodo začeli z deli.

Vse kaže, da so ti drugi imeli prav. Vse poletje, ko je bila voda plitva, niso delali, zato baje, ker je zmanjkalo peres, da bi podpisali pogodbo. Pred dobrimi desetimi dnevi je podjetje že napeljal grošč do pr-

- Kanalska dolina

Te številke kažejo ne preveč rožnato sliko o bilancah naših občin. Njih dohodki se bodo po sedanji suši še zmanjšali, ker bo nujno potrebno olajšati prizadetim kmetovcem nekatera davčna bremena.

LIPALJA VES

Ovinki pri Lipalji vesi predstavljajo še vedno veliko nevarnost za vsa vozila. To poletje ni skoraj minil teden da se ne bi bila pripetila kakšna prometna nesreča. Tako se je zgodilo tudi v ponedeljek zjutraj. V smeri proti Pontebi je pridirjala avstrijska avtociستerna. Prav pri ovinku je skušala prehiteti neko drugo avtociستerno, ki je brzela v isti smeri. V tem hipu pa privozi naproti nemški Opel, v katerem je sedel nemški trgovec Kantner z ženo. Trčenje je bilo neizogibno. Težki tovornjak je kar zdobil lahki avto. Iz razbitin so povlekli močno poškodovano gospo, medtem ko je njen mož zadobil le lažje poškodbe. Šoferja obeh tovornjakov sta ostala nepoškodovana. Vso krivdo za nesrečo pa nosi brezmiselno prehitavanje.

vega podpornika. Vsi časopisi so udarili halo, češ zdaj pa gre zares. Vsakdo si je pripisoval zasluge za »pašarelo«. Voditelji vsake stranke so že pomežikavali z očmi, češ vidiš, kaki tiči smo mi, malo zagrmimo, pa se vlada ustraši in vaša »pašarela« stoji!

Prav res stoji, ampak brez srednjega dela, kakor poprej. Gradbeni delavci so začeli stavkati, Soča vali vedno višje valove in tako bomo spet tam z našo slavno pašarelo, kjer smo bili. Sicer pa je dovolj, da se o njej piše in govori in stavi, kaj bi še čez njo hodili!

Prejšnji teden so na levem bregu Soče pri tovarnah Safoga našli veliko granato. Štrlela je iz grušč in naplavin. Bila je še izza prve svetovne vojne in v polni moči. Morda se je pa naš most te Franc Jožefove granate ustrašil?

ODLIKOVANA DELA

Goriški pokrajinski odbor podeljuje že peto leto nagrade za doktorske teze, ki se kakorkoli bavijo z goriško pokrajino.

Za letošnje leto je odbor podelil nagrade v znesku 50 tisoč lir trem novim doktorjem. Marjan Černigoj iz Gorice, ki je po rodu Kraševce, je napisal doktorsko delo o naseljih na goriško-tržaškem Krasu. V spisu proučuje fizične in antropične razmere na tipičnem kraškem ozemlju.

Druga odlikovanka gospodična Elza Sgubin iz Gorice, tudi slovenskega rodu, je napisala zgodovinsko delo o odnosih med goriškimi grofi in oglejskimi patriarhi.

Tretji nagrajenec je Francesco Gramola iz Krmina, ki je dovršil inženirsko fakulteto. Njegova teza obravnava ureditev novega industrijskega pasu v Trziču.

MEJA IZGINJA

Obmejni prehodi v mesecu avgustu so preseglji vse dosedanje številke. Upoštevati je seveda treba, da so bile vmes običajne počitnice za veliki šmaren ali »ferragosto«, ko je vsem v Italiji že prišlo v kri, da morajo iti nekam zdoma. Ne oziraje se na te prehodnike, so zapisali samo na bloku pri Rdeči hiši, da je šlo čez mejo z različnimi dovolilnicami 41.500 italijanskih državljanov in 87.950 jugoslovanskih.

Naraščajoče številke prehodov vedno bolj dokazujejo, kako potrebni so bili videmski dogovori, ki so mejo naredili že skoraj nevidno.

RUPA

V soboto smo v naši vasi spet imeli poroko. Pred oltar sta stopila domačin Darko Devetak in Ivanka Peric iz Dola. Ženin je po poklicu elektromehanik z lastno delavnico. Nevesta je pa doma iz dobre in spoštovane družine. Novemu paru želimo vsi sosedje dosti sreče v novem življenju.

Tri dni ob koncu prejšnjega tedna smo opazili živahen vrvež v vasi. Naša mladina je priredila jesensko zabavo, katere se je udeležilo dosti mladega sveta. Prireditelji so bili kar zadovoljni, ko so preštevali blagajno. Po mnenju nekaterih bi pa morala mladina v prihodnje dodati kaj več kulturnega programa.

Iz Goriške

PEVMA

V naši farni cerkvi sta si obljubila večno zvestobo trgovski pomočnik Pellegrini Roman, ki je doma iz Podgore, in sovaščanka Irena Koren. Nevesta je zaposlena v podgorskih tkalnicah. Prav ob napovedani uri za poroko se je ulival dež, da so morali svatje malce prevedriti. Zato je gospod župnik prav primerno in v šaljivem tonu voščil novoporočencema, naj bi v novem nju-nem življenju ne bilo neviht in oblakov, marveč da bi jim sijalo samo lepo sonce. To želijo in voščijo novemu paru tudi prijatelji in znanci.

STEVERJAN

Katoliško prosvetno društvo v Števerjanu bo priredilo v nedeljo, 16. septembra, ob štirih popoldne **jesensko slavje** med borovci. Spored bo zelo pester in živahen. So deloval bo briški moški zbor, oktet »Planika« in Slovenski oder iz Trsta z Nicodemijevo komedijo v treh dejanjih »Postržek«. Gostje bodo imeli na razpolago tudi briški tokajec, kranjske klobase in druge do brote.

Za prihod se morejo poslužiti avtobusa, ki odhaja iz Gorice od Ribijeve postaje ob 14,30 in ob 15,30. V slučaju slabega vremena bo prireditev naslednjo nedeljo.

Po zadnjem dežju so se tudi naši vinogradi malo oddahnili. Ponekod je namreč suša že napadala trte, zdaj se pa grozdje na njih lepo napihuje in zori. Upamo, da bo zdrav in precejšen pridelek.

SMRT

V soboto je umrla v Gorici gospa Klotilda Vouk, rojena Kumar. Pokojnica je soproga našega znanega industrialca Vouka pri pevmskem mostu. Soprogu in družini izrekamo sožalje!

V torek je pa preminil inž. Renato Pensa v 85. letu življenja. Po rodu je bil iz Trsta. Po končanih študijah na Dunaju je prišel v Gorico, kjer je poučeval in nato ravnateljaval na obrtnih in tehničnih šolah. Dolgo let je opravljal tudi predsedniško mesto na Trgovinski in industrijski zbornici v Gorici. Bil je znana osebnost v Gorici. Naj počiva v miru!

OBVESTILO STARSEM

Ravnateljstvo Nižje srednje šole (gimnazije) in Strokovne šole v Gorici opozarja starše in dijake, da se vpisovanje v ti dve šoli zaključijo nepreklicno 25. septembra.

* *

Vpisovanje na vseh osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom se bo začelo dne 17. septembra in se bo zaključilo dne 29. septembra.

Starši ali njih pravni namestniki naj pridejo osebno vpisat svoje otroke, ker bodo pri vpisu tudi dvignili posebne kupone za brezplačno nabavo šolskih knjig in dobili tudi potrebna pojasnila.

Pri vpisu je treba predložiti izpričevalo dovršene šolskega leta. Za vpis v I. razred (letnik 1956) sta pa potrebna rojstni list in potrdilo o cepljenju koz. Teh listin ni potreba predložiti za tiste, ki so rojeni in stanujejo v območju občine Gorica, ker bo zanje šola sama poskrbela, da dobi te listine.

Za te učence je dovolj, da jih starši vpišejo v najbližjo slovensko ljudsko šolo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Mednarodni kongres za urbanistiko

V palači UNESCO v Parizu se je zaključil 26. svetovni kongres za urbanistiko. Na njem je sodelovalo 1400 arhitektov, dekoraterjev in urbanistov iz 43 držav. Na kongresu so izvolili nemškega arhitekta Scheneyerja za predsednika mednarodne zveze urbanistov.

Udeleženci so se ukvarjali na kongresu z okoljem, ki obdaja človeka, pri čemer so vsi naglašali, da velika mesta, ki se razvijajo kar slučajno, v znamenju improvizacije in nereda, veliko škodijo današnji kulturi in civilizaciji. Neredna rast mest povzroča nakopičenost, racionaliranje prostora, vode, zraka in vegetacije, v fizičnem in socialnem pogledu v zvezi s človekom samim pa mehanizacijo in zlom socialnih struktur. Za odpravo teh negativnih pojavov je priporočil kongres vztrajanje pri različnosti. Družina naj bo osnovna družbena skupina in urbanisti morajo ustvarjati tako okolje, ki bo primerno za vsak tip družine, skrbeti za različnost okolja in za svobodno izbiro. Spričo pomanjkljivih človeških stikov in pomanjkanja čustvenih vezi, predvsem kar zadeva osamljene in starejše ljudi, priporočajo gradnjo velikih kompleksov, tako imenovane »sosedske enote«.

Udeleženci kongresa so tudi priporočili razpršitev industrijskih podjetij in splošno decentralizacijo gospodarskih aktivnosti, novo definicijo mestnih oblik in zблиžanje mesta z deželom.

Novo delo pisatelja Tibor Deryja

Znani madžarski pisatelj Tibor Dery, ki je bil leta 1957 obsojen na devet let ječe, ker se je udeležil leta 1956 madžarskega upora, a je bil v marcu izpuščen zaradi amnestije, je objavil zdaj prvo novo, od kar je prišel iz ječe. Izšla je v reviji »Uj Iras« (Novo pisanje). V noveli pripoveduje o starem univerzitetnem profesorju, ki se udeleži upora leta 1956 in se pridruži skupini beguncev. da bi pobegnil v tujino, toda pred mejo se premisli in se vrne nazaj. Doleti pa ga smrt, a stari profesor umrje z besedami: »Ni dobro, če človek skuša poravnati napake preteklosti«. Smisel novele vsebujejo morda profesorjeve besede nekemu tovarišu na begu: »Ni mogoče obuditi mrtvih. Zdaj je važno živeti pošteno življenje«.

V EGIPTU NOVA ARHEOLOŠKA ODKRITJA

Egiptovski arheološki zavod sporoča, da so po večletnih delih sedaj odkrili prastaro koptsko mesto Abu-Meno, ki leži ob cesti Marsa-Matruh jugozahodno od Aleksandrije in ki je ležalo več stoletij pokopano pod puščavskim peskom. Abu-Mena, slavno romarsko mesto Koptov v prvih stoletjih krščanstva, je imelo v svojem obzidju cerkev groba svelega Menasa, zmagovitega rimskega generala, ki se je dal krstiti in pri preganjanju kristjanov konec tretjega stoletja mučeniško umrl. Njegov grob je bil že v začetku 4. stoletja cilj mnogih krščanskih romarjev.

Kratke kulturne vesti

• V Tel Avivu je umrl znani francoski slikar Manek Katz. Spadal je v družbo slikarjev, kot so Chagall, Ernst, Kissling, Leger in Masson. Rodil se je leta 1894 v Kremenčuku v Ukrajini, umetnost pa je študiral v Vini in Kievu. Leta 1914 je prispel v Pariz, kjer se je pridružil Chagallu in Soutinu. Za kratek čas se je vrnil v domovino, a leta 1921 je spet obrnil Rusiji hrbet in se za stalno naselil v Parizu. Le med drugo svetovno vojno se je umaknil v New York, a takoj po osvoboditvi se je vrnil v Pariz in v svoj pariški študij.

• V gledališču Caio Melisso v Spoletu se je končalo pred dnevi študijsko zborovanje o papežu Benediktu XV., ki je vladal katoliški Cerkvi med prvo svetovno vojno. Zborovanje je imelo tudi podnaslov: »Katoličani in prva svetovna vojna«. Zborovavci iz raznih držav so se ukvarjali z vlogo katoličanov v Franciji.

• V Trentu so odprli v soboto tretjo bienalo knjig o planinah. To razstavo so organizirali v okvirju festivala planinskih filmov. Na razstavi sodeluje 81

Kongres se je ukvarjal tudi s prometnimi problemi v zvezi z urbanistiko, zlasti z avtomobilskim prometom. Pri tem so se zavzeli zlasti za pravice pešcev. Predlagali so v mestih samo za pešce rezervirane cone.

* *

ELIOT PROTESTIRA

Znani angleški pesnik Eliot je poslal londonskemu listu »Times« dopis, v katerem protestira proti nameri, da bi odprli Shakespearov grob. Kot znano, hočejo v Shakespearovem letu odpreti grob barda iz Stratforda, da bi dobili dokončne dokaze za to, če je on ali Francis Bacon spisal dela, ki jih pripisujejo Shakespearu.

PODELITEV GLEDALISKIH NAGRAD

V Saint Vincentu so podelili tradicionalne gledališke nagrade za najboljša nova dramska dela in igravce v pretekli sezoni. Glavno nagrado za najboljšo novo dramsko delo je dobil Diego Fabbri za dramo »Portrait neznanca«. Dve drugi nagradi sta dobila Luciano Codignola in Paolo Messina za dramo »Cesta« in »Zid molka«. Nagrado za najboljšo režijo je dobil Franco Enriquez za režijo Codignolove drame »Cesta«. Kot najboljši igravci v novih italijanskih dramah so bili nagrajeni z zlatimi maskami Cesco Baseggio, Raul Grassili, Valeria Moriconi in Andreina Pagnani. Kot najboljša igravca v glasbenih komedijah sta bila nagrajena Delia Scala in Renato Rascel. Nagrajeni so bili tudi Pietro Garinei in Sandro Giovannini za najboljši novi glasbeni komediji in Diana Torrieri.

Zanimiva anketa - likovnih umetnikov

Mednarodno združenje likovnih umetnikov v Parizu, ki je pod pokroviteljstvom organizacije UNESCO, in Mednarodna zveza arhitektov sta priredili anketo o sodelovanju med slikarji, umetniki in arhitekti. Zadevne vprašalne pole sta organizaciji razposlali vsem zadevnim strokovnim združenjem v raznih državah.

V tej zvezi poudarjata Mednarodno združenje likovne umetnosti in Mednarodna zveza arhitektov, da bosta napravili vse za zблиžanje umetnikov »na osnovi medsebojnega spoštovanja s smotrom, da se z likovno umetnostjo ostvarijo dela, ki bodo v resnici reprezentativno pričala o današnjem složnem življenju«. Izjava predlaga, da se po izvršenju ankete osvojijo načela in pravila za primer nesporezuma med arhitekti in slikarji ter kitarji.

Področje nesporezuma med enim in drugim je precej obširno. Tako še danes ni razčiščeno vprašanje, če naj kitarji in slikarji sami vklopijo svoja dela v arhitektonsko celoto ali če je treba to napraviti s pomočjo projektantov stavbe. Po mišljenju

Film in televizija v Zah. Nemčiji

V Zahodni Nemčiji so v zadnjih letih zaprli več sto kinematografov, tako 300 samo v letu 1961. Medtem ko so zahodnonemške družbe že leta 1958 posnele 115 igranih filmov, je padlo to število lani na 73, letos pa ne bo doseglo niti številke 50. Teknovanje tujih filmov na nemškem trgu vedno bolj izpodriva domačo kinematografijo. Lani so uvozili nad 400 filmov iz Združenih držav, Francije, Velike Britanije, Italije in drugih dežel, odstotek domačih filmov, ki jih kažejo v zahodnonemških kinematografih, se pa stalno manjša. Več producentovskih in razpečevalnih podjetij je napovedalo likvidacijo.

Glavni konkurent zahodnonemške filmske industrije je pa domača televizija. V Zahodni Nemčiji imajo danes dve televizijski mreži, katerih programom sledijo gledavci na več kot milijon 200.000 televizijskih sprejemnikov. Največje zahodnonemško filmsko podjetje UFA je zaradi tega, da je nastopila nova doba, objavilo, da bo v bodoče snemalo samo še televizijske filme. S tem se je vsaj za sedaj končalo prvo poglavje v boju med filmom in televizijo.

Številke, ki jih je nedavno objavila organizacija UNESCO, pa kažejo, da je podobne težnje opaziti tudi v drugih tehnično razvitih deželah.

Natečaj italijanske RTV

Za letošnji natečaj Italijanske radiotelevizije je prijavilo svoja dela 25 dežel, med katerimi je tudi Jugoslavija. Nagrado »Premio Italia«, ki jo podeljujejo vsako leto, bodo tudi to pot podelili na osnovi odločbe mednarodne žirije novim delom za radio in televizijo. Žirija se je sestala 10. tega meseca v Veroni in bo čez dva tedna objavila imena zmagovalcev. Razen običajnih nagrad bodo letos podelili tudi nagrado za stereofonski glasbeni posnetek in nagrado organizacije UNESCO za delo s temo o sodelovanju med Vzhodom in Zahodom.

nekaterih morajo biti slikarska in kiparska dela v arhitektonski celoti samostojna, medtem ko se po mnenju drugih manifestira likovni doživljaj po viziji celote. Tudi ni razčiščeno, če je arhitekt edina oseba, ki je odgovorna za videz arhitektonske celote. Zato bo ta diskusija, ki jo je sprožil mednarodni forum, zelo zanimiva, in bodo odgovori umetnikov nedvomno zelo koristni za nadaljnji napredek sinteze umetnosti.

* *

Slikarsko tekmovanje

V nedeljo je bilo na Konknelu tekmovanje slikarjev, ki je privabilo na desetine umetnikov. Vsi jutranji vozovi openskega tramvaja so izkrcavali na konknelški postaji večje ali manjše skupine umetnikov z na okvir napetimi platni pod pazduho. Nekateri so vzeli s seboj tudi svoje družince, da so izkoristile lep sončni in ne prevroči dan za izlet v kraško naravo, ki zažubiva svoje sijajne jesenske barve. Te so skušali slikarji spraviti na svoja platna. Teknovanje je izvrstno uspelo. Zvečer, ob 21.30, so proglasili zmagovalce tega prvega slikarskega tekmovanja na Konknelu. Prvo nagrado si delita Sergio Altieri in Ninó Perizzi. Druge nagrade po 50.000 lir z odstotivjo slike so dobili Cesare Mocchiutti, Marino Noveli in Klavdij Palčić. Plaketo tržaške občine je dobil Mariano Cerne, zlato medaljo miljske občine pa Sabino Coloni. Zlato medaljo Casse di Risparmio je prejel Boris Zulian, srebrno medaljo pa Avgust Černigoj. Skatlo butelk likerja tvrdke Stock je dobil Ignazio Doliack.

UMRL JE HANS EISLER

V Vzhodnem Berlinu je nenadno umrl znani skladatelj Hans Eisler. Star je bil 64 let.

Rodil se je na Dunaju. Po prvi svetovni vojni se je preselil v Berlin, kjer je ostal do prihoda nacistov na oblast. Leta 1933 je emigriral iz Nemčije in ostal nekaj časa v raznih evropskih državah, od tam se je podal v Sovjetsko zvezo in končno v Hollywood, kjer je zložil glasbo za nekaj filmov. Leta 1947 pa so ga izgnali iz Združenih držav, ker je bil obtožen protiameriške dejavnosti. Leta 1949 se je vrnil v Vzhodni Berlin. Naslednje leto je zložil državno himno vzhodne Nemčije. Imel je kate dro za glasbo na vzhodnoberlinski univerzi.

GOSPODARSTVO

Potrebna je predvsem krma

Hrbtenica vsega našega kmečkega gospodarstva je živinoreja. Ta nam daje redne čohodke, a upoštevanja je vreden tudi hieviski gnoj, brez katerega bi bili vinogradi in sadovnjaki, vrtovi in sploh vse kmečke njive puste in nerodovitne. In prav živinoreja je bila od suše najbolj prizadeta: prva košnja ni bila obilna, otave sploh ni bilo vnuka ali tretja košnja, ki marsikje služi za jesensko pašo, tudi mnogo ne obeta. Poleg tega so odpovedali tudi strniščni pridelki in od v septembru posejane repe ne moremo mnogo pričakovati.

Kljub temu ne smemo gledati prečno v bodočnost. Če bodo oblastva vsaj delno storila svojo dolžnost — v mnogih uradih se vidi precej dobre volje — se bo kmet izvelkel iz tega žalostnega položaja. Zbiral in hranil bo krmo ter gledal, kako je bi še kaj pridelal. V tem oziru ne moremo nikdar dovolj priporočiti sejanja deteljne travulje »Landsberger«.

Nekateri živinorejci so v teh dneh žesejali »Landsberger«, drugim pa svetujemo, da to čimprej storijo. Žal smo že sredi septembra in je skoraj neverjetno, da bi ta travulja do nastopa zime toliko zrastle, da bi dobili še pred zimo eno košnjo. Mogoče pa je! Na vsak način pa lahko računamo na bogato košnjo spomladi, to je konec aprila ali v začetku maja. Nato bomo tisto njivo preorali za koruzo.

Ze nekajkrat smo sicer pisali, kaj je »Landsberger«, a naj bo še enkrat ponovljeno: »Landsberger« je deteljna travulja, sestavljena iz detelje inkarnatke (laške detelje = ruse trave), laške ljujke in kosmate grašice. Na vsakih 100 m² površine vse-

jemo po 65 dkg mešanice, ki je sestavljena iz 25 dkg inkarnatke (trifoglio incarnato), 20 dkg laške ljujke (loiessa = lolio italiano) in 20 dkg grašice (veccia villosa). Če je le mogoče, sejemo po krompirju in zemljišče pred setvijo še pognojimo z enim izmed sestavljenih gnojil, ki vsebuje dušik (azoto), fosforno kislino (acido fosforico) in kalij (potassa). Za 100 m² zemljišča raztrosimo pred setvijo po 3 do 5 kg omenjenega gnojila. Setev povaljamo z valjarjem ali pa prevlečemo z obteženimi deskami.

Kdor misli sejati, ne sme odlašati! Vsak dan je dragocen.

—0—

Pridelek in izvoz breskev

V Italiji je lansko leto znašal pridelek breskev rekordno količino 10,160.000 stotov ali približno trikrat toliko kot pred 10 leti (1952). V prihodnjih letih se bo pridelek še dvignil, ker urejajo vedno nove nasade.

V istem času je narastel izvoz breskev od 685.000 na 2,365.000 stotov. Pred 10 leti je izvoz predstavljal 17,63% pridelka, lansko leto pa 23,25%. Vrednost izvoza se je dvignila v 10 letih od 4 milijard 700 milijonov lir na 20 milijard in 700 milijonov.

Glavni kupec italijanskih breskev je Zahodna Nemčija, ki je lani kupila 1,707.000 stotov. Na drugem mestu je Švica z 212.000 stoti, na tretjem Anglija s 138.000 stoti, na četrtem pa Avstrija s 104.000 stoti. Vse ostale države so kupile 57.700 stotov italijanskih breskev. Do sedaj niso italijanske breskve imele posebne konkurence, v zadnjem času pa raste, največ iz balkanskih držav: Jugoslavija, Bolgarija, Ogrska, Grčija in Turčija ter Španija. Grčija je n. pr. prodala v Zahodno Nemčijo leta 1960 komaj 89.000 stotov breskev, lansko leto pa že 238.000 stotov.

Od posameznih italijanskih sort breskev ceni inozemski trg najbolj sorto Hale, ki predstavlja okoli 1/3 vseh izvoženih breskev. Po važnosti sledijo S. Anna, Amsden, Charles Ingouf, Bella di Roma in Majski cvet. Te sorte predstavljajo več kot 80% vsega izvoza, vse ostale sorte pa si razdelijo ostane 20% izvoza.

Bliža se čas trgatve

Letošnja trgatve ne bo tako dobra, kot je kazalo ob cvetenju, a tudi ne tako slaba, kot smo se bali med sušo. Zdi se, da bo pri nas, razen na Krasu, srednja letina, v vsej Italiji celo dobra s predvidevanim pridelkom okoli 65 milijonov hl. S to količino bo Italija zavze'a prvo mesto med vinorejskimi državami in Francija bo ostala na drugem mestu z razliko kakšnih 10 milijonov hl.

Na trgatve se moramo pripraviti. Prečistiti moramo kletne prostore in vso posodo, ki jo bomo potrebovali za trganje, mastenje in prešanje, posebej pa še za kipenje mo-

Mleko jetičnih krav

Dokazano je, da človek lahko oboli za jetiko, ki jo dobi od živali. Pa tudi narobe je res: žival lahko dobi jetiko od človeka. Za okuženje z bakcili živalske jetike je najbolj nevarno mleko, pa tudi mlečni izdelki, predvsem maslo in sir.

Ni nevarno mleko jetične krave, če mleko prej pasteriziramo, kot to delajo v velikih mlekarnah. Mleko na ta način pasterizirajo, da ga v kratkem času segrejejo skoraj do vretja in takoj nato ohladijo na nižjo toploto, kot je v okolišu. Iz tega je razvidno, da je za pasterizacijo potrebna posebna priprava, pasterizacijski aparat. — Precej dobro se razkuži mleko jetičnih krav tudi z navadnim segrevanjem, kot je običajno v naših gospodinjstvih. Tu doseže mleko vrelo toploto — nad 100° C — in navadno ostane pri tej toploti skozi par minut.

Maslo delajo iz smetane, ki je lahko pasterizirana ali pa ne. Jasno je, da je maslo iz nepasterizirane smetane lahko nevarno, da so lahko v njem bakcili od jetike, če izvira smetana iz mleka jetičnih krav. Isto velja tudi za sire, posebno za mehke.

Izvedenci FAO (Mednarodni urad za prehrano in kmetijstvo) so pripravili načrt za standardizacijo mlečnih izdelkov, kar pomeni, da bodo ti izdelki morali imeti nespremenljive lastnosti, ustrezati posameznim vrstam blaga. Za prvorazreden sir ali maslo je neobhodno potrebno, da so ti izdelki napravljeni iz mleka popolnoma zdravih živali.

Gradnja stanovanj v Italiji

Danes si ljudje povsod žele vedno bolj udobnih stanovanj. Opaža se, da se družine selijo iz starih stanovanj v nove hiše. Zato se je ne samo v naših krajih, marveč tudi drugod po državi povečala gradbena dejavnost. Vendar pa ne povsod v enaki meri. Vzrok pa ni v prvi vrsti dražji stavbni material in delovna sila, marveč različne cene zemljišč po raznih pokrajinah države. V severovzhodni in srednji Italiji so v letošnjem letu zgradili 43.176 novih stanovanj, to se pravi 5 odstotkov več kot v istem razdobju lanskega leta. V severozapadni Italiji pa kar za 37 odstotkov manj. V južni in otoški Italiji se je pa število stanovanj pomnožilo le za 1,2 odstotka. Na splošno se je stavbeno gibanje skrčilo z oziroma na vso državo za 37,6 odstotka.

Katoličani in kmečki svet

Pod tem naslovom je bil od 3. do 9. septembra v Rimu v prostorih FAO mednarodni kongres, katerega se je udeležilo nad 300 delegatov iz 52 držav. Odposlanci so zastopali 120 vsedržavnih organizacij, ki jih vodijo katoličani v različnih državah v korist kmečkega življa. Na kongresu so bila različna predavanja s plodno debato. Taka predavanja so bila:

1. Dr. Viktor Gimenez Landinez, kmetijski minister v Venezueli je predaval o vlogi, ki jo ima kmetijstvo v modernem gospodarstvu.
2. Dr. B. R. Sen, glavni ravnatelj FAO, je obravnaval vprašanje o razširjenosti lakote na svetu in kako bi to vprašanje rešili.
3. Hans August Lucker, poslanec v Zapadni Nemčiji je obravnaval marksiistično teorijo in poskuse v kmetijstvu.
4. Dr. Constant Boon, odbornik belgijske Kmečke zveze (Boerenbond) je obravnaval organizacijo trga za kmečke pridelke.
5. Prof. Mario Bandini, višji svetnik v kmetijskem ministertvu v Rimu, je obravnaval organizacijo kmetijskega obrata. Bilo je še več drugih važnih predavanj, vsa v okviru tistega dela papeške enciklike »Mater et Magistra«, ki govori o kmečkem vprašanju.

Zaključke tega kongresa bodo sedaj proučevale različne katoliške strokovne kmetijske organizacije.

šta. Nikdar se ne smemo zanesti, da je vse v redu, ker je bilo v redu pred tedni, ko je bilo v sodih še vino. Vsa vinska posoda se prav rada pokvari in če ne ravnamo z njo pravilno, se lahko skisa ali pa splesni tudi samo v par dneh. Pokvarjeno posodo moramo popraviti: mogoče je kakšna doga gnila ali pušča. V prvem slučaju jo moramo nadomestiti, če pa pušča, zadostuje navadno kletarski kit, s katerim zamažemo špranje, razpoke, luknjice.

Za razkisanje kisle posode in za ozdravitev plesnive posode so potrebne posebne snovi. V ta namen je gotovo najboljši »saton«.

Peta usode

26.

R. B.

Težka gozdarjeva postava se je kar zrušila na obazinjen stol. »Da, na njega sem streljal,« je votlo zasopel. »Nisem mogel drugače... ugledal sem ga... kar samo me je sililo.«

Zenica je vsa preplašena zrla na obiskovavca, ki si je zakril obraz in sklonil glavo. Ona je iskala tolažilnih besed, a jih ni našla. Nekaj trenutkov je minilo, ko je spet zaslišala kot iz daljave gozdarjev glas:

»Ko je padel strel, je bilo vse drugače... najraje bi se bil zgrudil... potem sem ga slišal... vse mi je povedal. On ni bil kriv... oče ga je poslal v tujino. Niti ni vedel, da ima moja sestra otroka z njim. Potem jo je iskal... ni je več mogel najti... Darja je bila takrat že mrtva... tudi o otroku ni ničesar vedel...«

Stara Prašnikova je stala kot ohromljena. Ni mogla razumeti, kar je slišala. Govoril je o Dragici in o njeni rodbini, toda gozdar je vse povedal v tako razdrobljenih stavkih da ni imela jasne slike.

»O, in jaz sem ga sovražil, vsa leta sem nosil gnev proti njemu,« je gozdar vzdihoval. »Takrat, ko se je zgodila nesreča z Darjo.« Zopet je umolknil in kimal z glavo. »Težko je bilo, grenko. Žena in jaz sva jo imela tako rada... Potem je ni bilo več... njen otročiček...«

Počasi je dvignil obraz in je težko vstal. Njegovo obličje se je zdelo vse spremenjeno. »Če bi se takrat ne bilo nič zgodilo, bi ne bila Dragica v naši hiši.«

Stopil je k vratom in jih polagoma odprl. V veži se je še obrnil: »Zdaj pa čakam...« V njegovih očeh je sevala bojazn. »Streljal sem... brez premisleka sem pritisnil. Na človeka sem streljal...«

Kakor da je pozabil na gospodinjo, se je odpravil po vrtni stezi k vratom. »Pridi sultan,« je poklical psa in je odšel, ne da bi se obrnil.

—0—

Lipičeva gospa se je obrnila h hčeri: »Pomiri se vendar, Ani. Čemu ta tvoja vznemirjenost? Mar misliš, da boš kaj spremenila?«

»Nekaj se je moralo vendarle zgoditi, mama. Rajka ni v hiši...«

»Kako to? Potem se je pa res kaj pripetilo.«

»Ah, tudi ti misliš? Tako sem nemirna, da si ne morem razložiti. Ko sem prej poklicala inženirja Mirta po telefonu, je bil tako čuden. Čutim, da mora biti nekaj. Rajko se ni zaman tako čudno obnašal.«

Gospa je dvignila glavo in prisluhnila: »Nekdo prihaja. Ob tem času, pa obisk?«

Tudi Ani je sedaj zaslišala ropot motorja. »Morda je pa on, mama...«

»Ob tem času pač ne prihaja k nam, Ani,« je odvrnila gospa. »Kdo pa je neki? V resnici, ne bi vedela...« Utihnila je, ker so se pravkar odprla vrata in je zaslišala hitre korake v veži.

»Ti si, Vilko,« je vzkliknila, ko so se odprla vrata in je stopil njen mož v sobo.

»Moral sem se brž vrniti domov, Neda, nekaj se je zgodilo!«

»Kaj hudega, Vilko, za božjo voljo?«

Tovarnarjev obraz se je kar spremenil. Prej napete poteze, so se zdaj ublažile, toda izraz neizrekljive miline se je pojavil v njegovih očeh. »Da, Neda, pripetilo se je nekaj, toda nič hudega. Skoraj prav nasprotno...« Nenadoma se je pa vznemiril.

»Moral sem jo iskati,« je bruhnilo iz nje. »Od nikogar nisem mogel dobiti naslova.« Pogledal je hčerko. »Ti boš šla z menoj, Ani. Toda, kaj ti je otrok? Zdiš se mi drugačna kot po navadi. Nekaj te muči.«

Ani je začela tiho jokati. »Da, muči me, očka. Ne morem se ostreti misli, da se je nekaj hudega pripetilo z Rajkom Prašnikom. Nisem ga našla — pozneje sem telefonirala glavnemu inženirju. Ta je pa tako čudno odgovarjal...«

»S Prašnikom da ni nekaj v redu?« Tovarnar je razmišljal. Spomnil se je na vlom v delovno sobo mladega inženirja. »Ali ni inženir Mirt ničesar pojasnil?« je vprašal.

»Prav nič, očka.«

Lipič je stopil k telefonu in je zavrtel številko. »Jaz sem,« je govoril v telefon. »Povejte, inženir Mirt, ali se je zgodilo kaj novega?«

Obraz mu je za spoznanje prebledel. »Kaj, kaj,« je vznemirjen spraševal prvega inženirja. »Vi sumite? Zakaj pa?« Spet je poslušal. V hipu se je zdrznil. »Pustili ste jo, da je odšla? Kam pa?«

Inženir ni mogel dati odgovora, ker je tovarnar hlastno ukazal: »Počakajte me! Bom takoj tam,« in je vrgel slušalko na vilice.

»Vidve pa me čakajta tu... sicer ne vem, kdaj se bom vrnil... toda je važno... važno za nas vse!«

»Vilko,« je vzkliknila gospa. Mož pa je že odhitel skozi vrata. Se trenutek in ra dvorišču je zabrnal motor.

—0—

»Saj ne veste, kaj počenjate, gospodična Dragica. Vendar ne morete kar tako zbežati! Ne smete vreči brž puške v koruzo, če ne gre vse gladko. V življenju so težave. Tako hitro zgubiti pogum kot vi — ne, tako se pa ne sme!«

Dragica je pogledala svojo gospodinjo z velikimi, žalostnimi očmi. »Bo že tako prav, kot pravite vi, gospa Sivec, toda jaz moram tako ravnati... ni druge poti.« Utihnila je, ker ni hotela pripovedovati o dogodkih, ki so se ta dan pripetili. Prav zato mora molčati, ker je bila pri inženirju Mirtu. Morda se bo pa zadeva z Rajkom pojasnila. Spoznali bodo njegovo nedolžnost, o kateri je bila tudi ona trdno prepričana. Kriv je inženir Brenk, to je vedela. Rajko bo spet prišel v tovarno, k Lipičevim. Prav zato ni več tu prostora zanjo. Ne mara se več srečati z njim, ker ljubi drugo. Prevelika bo lest bi jo strla.

Hvaležno je pogledala gospodinjo. »Rada sem bila pri vas, dobra gospa. Prav težko se ločim, verjemite mi... toda mora biti tako. Pustite me, naj mirno odidem.«

Stara gospa si je skrivaj utrnila solzo. »Kako mi je hudo, gospodična. Navadila sem se na vas in mi ne gre v glavo, da želite proč. Pustiti tako lepo službo. Pa če je že tako...« Zmajala je z glavo. »Ne morem vam braniti, slovo od vas mi je pa bridko.«

Dragica je stopila k omari in začela spravljati svojo obleko v kovček.

»Pa vendar ne kar takoj, gospodična Dragica? Saj bo kmalu polnoč. Vlak tudi ne vozi več proti vašemu domu!«

»Proti domu... saj res... k očetu.« Dekletu so privrele solze v oči, hitro si jih je obrisala. Ne, domov se ne bo peljala. Morda je prav danes tudi Rajko prišel domov. Opuščen je iz službe. Vrnil se bo pa spet. Pri tej misli je bila vsa srečna. Kljub vsej bolečini, katero ji je prizadejal, mu je želela vso srečo. (Dalje)

Vozilo je zazvenelo nekoliko slišneje in se že dvignilo od tal. Človeku, skriteму v votlini, je postalo strašno žal, da ni posegel vmes, dokler je bil še čas. Morda bi bil njegov vzgled pripravil tudi one tri moške in ženske do tega, da bi se uprli ujetju in se postavili v bran. Najbrž bi bila pripadnika Uprave Srečnega sveta za varstvo reda vse takoj likvidirala; morda pa bi ju tudi obvladali, če bi se ju iznenada lotili. Ali pa bi se med spopadom vsaj komu posrečilo pobegniti.

Toda vsega tega se je prepozno domislil, saj je bilo nekaj nezaslišanega, da mu je kaj takega sploh prišlo na misel. Še nikoli ni slišal, da bi se bil upal kdo upreti pripadnikom Uprave Srečnega sveta za varstvo reda, in prav zaradi tega so bili ti skoraj neoboroženi. Misel, da bi se jih lotil, se mu je porodila iz skrajnega obupa. Vse doslej ni bil še nikdar pomislil na to, da bi se spopadel z njimi. Vsa njegova skrb je bila obrnjena v

Povzatek iz vesolja

E. Z.

75.

to, da bi se izognil srečanju z njimi. Zato se je klatil po gozdovih. Napasti te ljudi v uniformah Uprave, kot so jo skrajšano in obzirno imenovali, je bila najbolj fantastična stvar, ki bi si jo mogel izmisliti kak prebivavec Svobodnega sveta — in najnevarnejša. Vendar mu je bilo zdaj z vsakim hipom bolj žal, da mu ni prišla ta ideja prej in da ni tvegala. Kot začaran je strmela v vozilo, ki se je počasi dvigalo s tal.

Nenadno pa se je spet posadilo na zemljo in se spet odprlo. Eden izmed pripadnikov Uprave je skočil iz njega in naglo stekel po obali, prav proti njemu. Že je mislil, da so ga odkrili, in prijel za svojo gorjačo, da bi se postavil v bran. (Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

SVETOVNO PRVENSTVO V VESLANJU V ŠVICI

Veliko zmagoslavje Nemčije

V nedeljo so se na lepem švicarskem jezeru v Lucerni končale zanimive veslaške tekme za prvo svetovno prvenstvo. Glavni favoriti za končne uspehe so bili kot vedno Nemci in veslači Sovjetske zveze, čeprav so tudi druge države bile, vsaj na papirju, precej močne.

Tekmovanje v Švici je dokazalo, da so zahodni Nemci najmočnejši veslači na svetu sploh, ker so osvojili kar pet zlatih kolajn od sedmih, ki so bile na razpolago, ter eno bronasto. Zanimivo je tudi, da so bili Nemci povprečno najmlajši tekmovalci sploh, kar da misliti, da bodo oni še dolgo let nemoteno gospodarili po vseh jezerih in bazenih sveta. V Zahodni Nemčiji je več kot 70.000 športnikov, ki se bavijo poletni in pozimi s tem zdravim športom; zato jim ni težko sestaviti ekipe, ki nato dosegajo velike in pomembne zmage.

Odlikovali so se kakor vedno Rusi, ki so nabrali eno zlato kolajno, tri srebrne in dve bronasti ter se tako uvrstili na drugo mesto v lestvici držav. Le posadka »4 brez krmarja« je zatajila, ker se je uvrstila šele na sedmo mesto. Zlato kolajno je osvojil Ivanov v skiffu.

Veliko presenečenje so nudili ljubiteljem tega športa Francozi, ki so osvojili eno zlato, dve srebrni in eno bronasto kolajno. Nihče ni pričakoval, da bo Francija v Švici tako uspešna.

Od ostalih držav moramo omeniti Romunijo (3 posadke v finalu) z eno srebrno kolajno, Švico (3 posadke v finalu) z eno bronasto, ZDA (dva čolna v finalu) in eno tretje mesto ter še Poljsko, Nizozemsko, Avstralijo, Avstrijo in Italijo.

Tekme so tako potekale: V skiffu je zmagal z lahkoto član Sovjetske zveze Ivanov, ki je pustil seboj starega Mackenzija in Cromwella. V disciplini dvojice je bila borba zelo ostra prav do cilja med Nemčijo, Francijo, Sovjetsko zvezo in Češkoslovaško. Zmagali so v končnem »sprintu« Francozi, in šicler Duhamel-Monnereau. V disciplini »2 s krmarjem« sta Nemca Jordan in Neuss, 21-letna študenta, prepričljivo začela zmagoslavno pot Nemčije (Zahodna Nemčija je v predtekмах premagala v vseh disciplinah Vzhodno Nemčijo). Tudi v tej disciplini so bili Rusi najresnejši tekmovalci, čeprav so se uvrstili šele na tretje mesto. V disciplini »2 brez krmarja« sta Nemca Bender in Zumkeller, evropska prvaka leta 1961, prehitela Ruse in Nizozemce, ki so bili vseskozi med prvimi. Lahka je bila zmagala Nemčije v disciplini »4 s krmarjem« (Ross, Briting, Neusel in Narschner) pred Francijo in Sovjetsko zvezo. Nemci so bili uspešni tudi v disciplini »4 brez krmarja« (Walter, Thometschek, Paustian in Rey) ter med »osmoriciami« (Kruse, Klie, Von Groddeck, Wallbrecht, Behrens, Aeke, Meyer in Plagemann), ko so »neusmiljeno« veslali s 50 udarci na minuto.

Končna lestvica držav, če ocenimo prvo sedmoro: 1. Nemčija 55, 2. Sovjetska zveza 47, 3. Francija 29, 4. Švica 12, 5. Romunija 11, 6. Italija 9, 7. Poljska, Nizozemska in ZDA 8 itd.

Kotalkanje samo za Italijane

V Benetkah so se v nedeljo zvečer končale dirke s kotalkami za svetovno prvenstvo. Kot se dogaja že precej let, so tudi tokrat zmagali v vseh

disciplinah samo Italijani. Domačini so poleg 7 zlatih kolajn nabrali še 6 srebrnih in 4 bronaste. Med moškimi so zmagali Cavallini (1000 m), Guardigli (5.000 m), De Cesaris (10.000 m) in Mauri (20.000 m), med ženskami pa Danesijeva (500 in 5.000 m) ter Prestinarijeva (3.000 m).

Odlikovali so se še Angleži (1 srebrna in 1 bronasta) ter Španci (dve bronasti).

Končna lestvica držav, če upoštevamo uvrstitev prvih deset tekmovalcev, je naslednja: 1. Italija 70,75 točk, 2. Anglija 22,75, 3. Španija in Nemčija 9,5, 5. Francija 4,75, 6. Japonska 2,50, 7. Belgija 2,25, 8. Argentina 2,00 in 9. Nova Zelandija 1,50.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 16. septembra, nedelja: 14. pobinkoštna
- 17. septembra, ponedeljek: Frančiškove rane
- 18. septembra, torek: Irena in Zofija
- 19. septembra, sredo: Januarij
- 20. septembra, četrtek: Evstahij
- 21. septembra, petek: Matej
- 22. septembra, sobota: Tomaž Vilen

S TRŽAŠKEGA

DAROVI

V počastitev spomina pok. Angele Sancin, darujeta Zorica in Darij Berginc 1000 lir za dobrodelne namene.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst,

ŽENA IN DOM

Kako lahko pripravimo ribe

Ker se število prebivalstva iz leta v leto veča in je hrana, ki nam jo nudi zemlja, omejena, je treba tembolj poiskati in izkoriščati bogastvo morja in rek. Pri nekaterih narodih, kot n. pr. Japoncih in Norvežanih, so ribe glavna hrana. Oboji so svetovno znani kot odporni in dobro telesno razviti športniki, čvrsti in žilavi.

Ribe vsebujejo namreč mnogo beljakovin, več kot svinjsko meso in mesni izdelki. Poleg beljakovin vsebujejo tudi vitamine in rudninskih soli, ki dajejo telesu odpornost in usmerjajo pravilno izkoriščanje hrane v njem. Znano je, da se pri tistih narodih, ki se pretežno hranijo z ribami, gošavosti ne pojavlja, prav tako tudi ne razne slabosti, utrujenosti in pozabljivosti.

V današnjih časih, ko so številne ženske zaposlene po raznih uradih in si morajo, ko pridejo domov, še skuhati kosilo in večerjo, najraje napravijo take jedi, ki se kmalu skuhaajo. Pri tem pa mnogokrat ne pomislijo na ribe, ki se lahko zelo hitro pripravijo in so razmeroma tudi poceni. Ribje jedi so tudi lahko prebavljive. Po njih ne čutimo običajne utrujenosti in zaspanosti, kot se to navadno dogaja po kosilu. Nasprotno, celo utrujenost po delu nas po zaužitih ribah kmalu zapusti in se nam sposobnost za delo celo poveča — posebno pri duševnem delu.

Za fizičnega delavca, ki potrebuje močno hrano in občutek sitosti po jedi, bomo ribe raje cvrle, pripravile s slanino ali pa v obliki raznih ribjih nastmkov. Poleg rib nudimo kot prilogo zelenjavo v različnih oblikah.

Ribe kupujemo neposredno pred uporabo in paziti je treba, da so sveže. To ugotovimo takole: riba mora imeti čvrsto meso, bistrre izbuljene oči, prijeten vonj po morski vodi in mora biti enakomerno prozorno sluzasta.

Ako smo primorane ribe kupiti več ur pred uporabo jim moramo najprej odstraniti papir in jih dati v stekleno ali porcelanasto posodo, ki jo dobro pokrijemo in postavimo na hladno.

Morska riba ima tipičen vonj po morski vodi, ki mnogim ne ugaja. Ta vonj se nahaja v koži in ne v mesu, kot to nekateri napačno mislijo. Omilimo ga lahko na ta način, da ribo natremo s sesekljanim peteršiljem, česnom ali čebulo in jo pustimo pol ure stati. Dobro jo je tudi pokapati z limoninim sokom.

Pri pripravljanju rib ne uporabljamo lesenih podlog, ker se preveč navzamejo vonja. Pripomočke, ki smo jih rabile pri pripravljanju rib, vedno sproti splaknemo z mrzlo vodo in jih nato operemo z vročo vodo.

Kako pa pripravimo ribe? Če je riba pokrita z luskami, jih odstranimo tako, da s krpo najprej ovijemo rep in strgamo s topim delom noža od repa proti glavi. Luske laže odstranimo, če polijemo ribo z vročo vodo. Nato ji prerežemo trehuh, izločimo drobovje, odrežemo glavo, prirežemo plavuti, jo pod tekočo vodo speremo in jo na cedilu dobro odcedimo.

Očiščeno ribo pokapamo z limoninim sokom ali kisom, ker na ta način obdrži riba svojo čvrstost in svetlo barvo.

Ribo nato enakomerno osolimo neposredno pred uporabo, ker če to napravimo dalj časa prej, se bo iz nje odcedel sok, ki vsebuje mnogo hranljivih snovi.

Pri serviranju rib praviloma priložimo ribji pribor, katerega pa lahko nadomestimo z dvojnimi vilicami. Otrokom večkrat ne dajemo ribjih jedi iz strahu pred koščicami. V tem primeru je dobro, da ribam že prej odstranimo koščice. Če pa se vseeno zgodi, da se je otroku kaka koščica zataknila, mu pomagamo najhitreje, ako mu damo kuhan nezabeljen krompir.

DUSENE RIBE. To je najpreprostejši način pripravljanja rib, pri katerem se ohrani največ hranljivih snovi. Ribo lahko dušimo v lastnem soku ali pa ji dodamo malo tekočine (juho, vodo, limonin sok, olje, maslo). Pri dušenju uporabljamo dobro pokrito posodo ter zmerno toploto.

RIBJI GOLAZ. $\frac{3}{4}$ kg rib, pol limone, sol, 2 dkg moke, 5 dkg olja. Omaka: 3 dkg olja, 4 dkg slanine, 3 dkg moke, žlica paradižnikove mezge, paprika, 10 dkg čebule, 1 dl kisle smetane. — Ribo očistimo, osolimo ter jih pustimo nekaj časa, da se razsolijo. Nato jih zrežemo na majhne kose, jih povzljamo v moki in spečemo na razbeljeni maščobi. Na maščobi prepražimo zrezano slanino in sesekljano čebulo, potresemo z moko, zalijemo ter pridenemo papriko, paradižnikovo mezgo ter prekuhamo. Dodamo še kisló smetano in z omako prelijemo ribe.

PEČENE RIBE. Ribo pečemo cele ali pa tudi razkosane. Za pečenje navadno uporabljamo olje. Pečemo pri zmerni vročini,

Tudi v Rotterdamu Nemci in Nizozemci

Kot na evropskem prvenstvu, ki je bilo pred kratkim v Leipzigu, tako tudi v Rotterdamu, na znanem tekmovalnem »6. države«, so se najbolje odrezali nemški in nizozemski plavavci. Omeniti moramo tokrat, da so se v Leipzigu izkazali vzhodni Nemci, v Rotterdamu pa zahodni Nemci, kateri niso tekmovali na evropskem prvenstvu iz političnih razlogov, temveč so gostovali po ZDA.

Glavni favoriti tekmovalja so bili domačini, potem ko so tekme za evropsko prvenstvo dokazale, da je Nizozemska močna tudi v moških disciplinah. Izidji v Rotterdamu pričajo, da so moški na lastnih »tleh« povsem razočarali, zlasti Kroon, Bontekoe, Weeteling, Van Empel in Jiskoot. Zenske so se kot vedno dobro izkazale in le njim gre zasluga, da deli Nizozemska prvo mesto z Nemčijo (obe 97 točk). Van Velsenova je postavila nov evropski višek na 100 m hrbtno s časom 1'10"1, ostale sorojakinje so dosegle lepe čase (Bimoltova, Lasteriejeva, Tigelarejeva in Kokova). Strokovnjaki se zdaj vprašujejo, če so Nizozemci zares močni, kot so bili na evropskem prvenstvu, ali so pa ostali na povprečnem nivoju, kot dokazujejo izidji v Rotterdamu.

Veliko maščevanje so prizadejali zahodni Nemci, ki so bili skoraj v vseh tekmah med prvimi. Klein je preplaval 100 m prosto v času 55"3. Hetz in Koppers sta dosegla boljše čase od evropskih zmagovavcev. Tudi Mrazek, Urselmannova in Hustedova so se odlikovali. Nemci so bili vseskozi v ospredju in le v zadnji tekmi (4x100 m prosto za ženske) je Nizozemska dohitela nasprotnike v točkah.

Lanskoletni zmagovavci Švedji so nabrali 79 točk ter se tako dobro odrezali. Na četrtem mestu najdemo plavavce Velike Britanije, ki pa ni nastopila s svojimi najboljšimi elementi in je bil nastop v Rotterdamu le priprava za Igre Commonweltha, ki bodo novembra v Perthu (Avstralija). Angleži so zmagali le s Wilkinsovo ter tako nabrali 76 točk, Italija se je uvrstila na 5. mesto le zaradi tega, ker Francija ni nastopila s svojimi najboljšimi plavavci. Italija je nabrala 47, Francija pa 43 točk.

Rudyard Kipling - preveč džungle in morja

Danes bo ta in oni od naših bravcev, mlajših pa tudi starejših, zaman iskal običajno in priljubljeno slikanico na zadnji strani. Kazana ni več, a v eni prihodnjih številčk Novega lista boste že našli novo slikanico, ki bo tudi govorila in risala prirodo, zveste živali in dobre ljudi v njej.

Preden jo našim bravcem pokažemo, utegne biti prav, če jim predstavimo moža, ki jo je napisal in sam doživel, kar pripoveduje. To je pisatelj in pevec divjih džungel in neskončnih oceanov: Kipling Rudyard.

Rojen je bil 30. decembra leta 1865, kmalu bo sto let tega, v indijskem vele mestu

RADIO TRST A

• NEDELJA, 16. septembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske zborovske skladbe; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Skopulja in cekini«, pravljica (Niko Kuret - Drago Petkovšek), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 14.45 Sekstet Boruta Lesjaka; 15.20 Portret v miniaturi: Kvartet Radar; 16.00 Popoldanski koncert; 18.00 Tvoronica sanj, obzornik filmskega sveta; 19.15 Nedeljski vestnik; 21.30 Sodobna simfonična glasba — Strawinski: Ognjeni ptič, baletna suita; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 17. septembra, ob: 18.30 Skladbe jugoslovanskih avtorjev — Boris Papandopulo: Uvertura k operi »Amphitruon«. Orkester Jugoslovanske Radiotelevizije vodi Stjepan Sulek — Ljubica Marič: Pesma prostora. Orkester Beograjske Radiotelevizije vodi Živojin Zdravković; 20.30 Iz glavnih italijanskih opernih gledališč — Vincenzo Bellini: »Norma«, opera v dveh dejanjih. Približno ob 22.00 uri »Milansko gledališče La Scala« (Claudio Gherbitz).

• TOREK, 18. septembra, ob: 18.30 Italijanski operni pevci: »Giacomo Lauri Volpi«; 19.00 Flavtist Boris Campa, pri klavirju Pavel Sivic — Hüe: Fantazija, Casella: Siciliana in Burlesca, Petrič: Sonata za flavto in klavir; 19.25 »Pot do kraljice sreče«, pripovedka (Rudislav Rudan - Saša Martelanc), igrajo člani RO; 21.00 Obletnica tedna — Rado Bednarik: »Pred 25 leti je umrl Tomaž Alva Masaryk«; 21.35 Klavirske sonate Ludwiga van Beethovna; Sonata št. 17 v d-molu, op. 31 št. 2; 22.00 Zgodba Pavla Diakona, po njegovi Historiji Langobardorum.

• SREDA, 19. septembra, ob: 18.30 Skrijabin: Simfonija št. 3 v C-duru, op. 43. Rimski simfonični orkester Italijanske Radiotelevizije vodi Arthur Rodzinski; 19.30 Turistični razgledi; 21.00 »Človeško življenje«, radijska drama (Maurice Picard - Nada Konjedic), igrajo člani RO; 22.30 Druga mednarodna revija pevskih zborov v Loretu.

• ČETRTEK, 20. septembra, ob: 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja: Glasba v Florenci za časa Medicejcev; 19.00 Baritonist Marcel Ostaševski, pri klavirju Dana Hubad. Na sporedu so Savinovi samospjevi; 19.30 Za Valvasorjem po naši deželi (Mara Kalan); 21.00 Simfonični koncert. Približno ob 21.45 Književnost in umetnost: »Mala čarovnica in Mladi mesec, dva romana Mire Mihelič« (Martin Jevnikar). Približno ob 22.30 Iz zgodovine italijanske veleindustrije — Rosario Romeo: »Leta prve svetovne vojne«.

• PETEK, 21. septembra, ob: 18.30 Iz simfonične glasbe 19. stoletja; 19.00 Koncertna sezona Tržaške ljudske univerze 1960/61 — Beethoven: Kvartet op. 59 št. 3 v C-duru, igra Tržaški kvartet; 19.30 Človek in cesta — Rafko Dolhar: »Tudi pešca je treba vzgojiti«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 20.45 Igra ansambel Srečka Dražila; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Srečanja s tržaškimi književniki: »Milan Lipovec« (Franc Jeza).

• SOBOTA, 22. septembra, ob: 14.40 Jugoslovanske ritmične popevke; 16.00 Junaki športa — Dušan Perot: »Kralji boksa«; 18.30 Skladbe julijskih avtorjev; 19.00 Pianist Gabriel Devetak — Hindemith: Sonata št. 2, Reger: Dve humoreski op. 20, Preludij; 19.20 Goriški obiski: »Standrež«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Teden v Italiji; 20.40 Zbor »Vinko Vodopivec«; 21.00 »Pantograf«, radijska drama (Luigi Squarzina - Lada Mlekuž), igrajo člani RO.

Bombayju. Oče John je bil arheolog in profesor risanja na umetniški šoli v mestu Lahore. Mati je bila pa Irka. V bodočem pisatelju se je potemtakem mešala škotska in irska kri. Imel je še enega strica, po značaju pol umetnika, pol britanskega kolonialnega uradnika, ki se zaveda oblasti belih v tujem svetu. Stric je fantu zbučil fantazijo, dar za opazovanje narave, pa tudi samozavest anglosaške rase. Mladega Kiplinga so poslali študirat v Anglijo in so ga namenili za kolonialnega uradnika. Bodoči pisatelj svetovnega imena bi postal guverner kakšnega okrožja in bi o njem ničesar ne vedeli, da ga ni stric zopet odpeljal v Indijo. Mladenič je čutil poklic za časnikarstvo in knjigo, zato je stopil v uredništvo »Civilne in vojaške gazete« v Lahori, kjer so izšli njegovi literarni prvenci. Odtod je prišel v Alahabad kot ravnatelj lista »The Pioneer«.

Naše najmlajše (in tudi starejše) bravce opozarjamo, da bomo v eni prihodnjih številčk pričeli objavljati zanimivo slikanico, povzeto po romanu znanega angleškega pisatelja Rudyarda Kiplinga z naslovom »Džungla«

Na Kiplinga je postal svet pozoren po letu 1887, ko je izšel prvi zvezek povesti. Sledili so z veliko naglico še drugi. Povesti so vlekle bravce tudi v Angliji s čudovitim ozadjem tajinstvene in fantastične indijske

narave, kjer se odvijajo nedolžne pustolovščine, polne zdravega življenja.

Slava se ponuja

Leta 1889 so Kiplinga poslali v London. On pa ni ubral najkrajše poti v prestolnico. Fantazija ga je gnala okoli sveta, preko vsega morja. Opeval je morje in njega prigode v knjigi The Seven Seas, o sedmerih morjih, ki jih je preplul. Neznana sila je odslej vlekla pesnika v svet, ki mu je navdihal vedno nove vtise. Potoval je in pisal, tako da se je vseh njegovih knjig nabralo za prav dolgo polico.

Še večjo slavo kot to delo, je pa Kiplingu prinesla knjiga o džungli. Pravzaprav sta to dve knjigi »Jungle Books«, ki sta izšli leta 1894 in 1895. V povestih zaživi gosta in nevarna, pa spet privlačna in skritih čudežev polna džungla ob velikih indijskih rekah. Tam živi Mowgli v složni družbi z volkovi in črnimi panteri. Pisatelj hoče pokazati nasprotje med modernim, civiliziranim človekom in med življenjem v preprosti, že deviški naravi.

Leta 1900 najdemo Kiplinga v Južni Afriki kot čopisnika v vojni proti Burum. Iz Afrike ga zanese pot v Ameriko, kjer se poroči. Piše pa neprestano, kljub zelo slabemu vidu. Nobelova nagrada, katero so mu podelili leta 1907, je utrdila njegov sloves svetovnega pisatelja.

Slovstvene nagrade so mu podeljevale tudi različne akademije, postal je celo univerzitetni rektor. Njegov glavni življenjski smoter je pa bil še vedno samo pisateljevanje. Svetovna vojna mu je vdihnila nove motive. Opeval in opisoval je tehnični napredek, a v središču njegovega živahnega in rahlo šaljivega pripovedovanja je vedno človek, ki zna živeti intenzivno ter v so glasju s pravico in naravo.

V dobi zrelih paradižnikov

Prav te dni živimo v dobi zrelih paradižnikov. Tisto reklo o času kislih kumaric pustimo zdaj ob strani. No, in ker paradižniki po vrtovih in njivah že lepo rdečijo, se utrne ob pogledu na ta vitaminov polni sadež marsikatera misel, ki je na pol zgodovinsko-agrarna, druge pol je je pa politične. Zreli »pomidori« se dajo namreč uporabljati v najrazličnejše namene. Toda pojdemo lepo po vrsti.

Danes si evropske kuhinje, zlasti ob Steodozemlju niti misliti ne moremo; kakor ne več brez krompirja. Krompir, ki je rešil v 18. stoletju človeštvo smrti, je dobil ime »kruh revnih«. Nekaj podobnega je s paradižniki, ki v južnih evropskih krajih nadomeščajo zabelo. Zato tudi pravijo paradižnikom »condimento dei poveri«.

Kljub tem paradižnikovim prednostim je trajalo dolgo časa, preden se je udomačil tudi v Evropi. Prvi znani opis tega sadu je iz Italije in nosi letnico 1554. Neznani pisec pripoveduje o čudežnem sadu, ki se imenuje »tomatli« in je rasel prvotno v vrtovih mehikanskega cesarja Montezume.

V Evropo so ga prinesli španski konkvistadorji ali po naše roparski osvajavci v 16. stoletju zgolj kot botanično zanimivost. Sadeže so imeli pa še v 19. stoletju za strupene kot prvotno gomoljke pri krompirju. Zaradi rumenkasto-zlate barve preden do zore, se je prijelo sadu ime pomo d'oro ali

zlato jabolko, potem splošno pomidor. Nemci ga kličejo pa kar paradeis ali paradižnik. Le anglosaški narodi so ohranili prvotni naziv »tomati«. Kot jed, za različne omake in začimbe, pa tudi kot hrana se je paradižnik udomačil pred dobrimi sto leti zlasti v Italiji in na Balkanu. Po naših krajih se je pa razširil šele po prvi svetovni vojni.

Paradižnik ali bolj pravilno za nas »pomidor« pa ne pride v poštev samo kot hrana, marveč tudi kot politično strelivo. Kako pa to? Ima vse dobre lastnosti, da ga uporabljajo pri političnih demonstracijah ali za razbijanje političnih shodov in obmetavanje neljubih govornikov. Tudi če nastopa kaka pevka, ki občinstvu na galeriji ni všeč, se razploskne toča pomidorov na odru in poredi po njeni obleki. To politično strelivo ne rani in ne prizadene hude škode. Je pa zelo neprijetno, vsaj tako pravijo tisti, ki so bili že tarča ljudske jeze. Jajca, tudi gnjila, niso tako pri rokah in so tudi dražja. Košara pomidorov pa je v dobri letini brž na razpolago. Pa so tudi bolj pripravi za metanje in še vzbujajo s svojo rdečo barvo vtis krvavega klanja v kaki zaprti dvorani, ko se duhovi razburijo.

Tako, vidite, je dala latinska Amerika, kjer so revolucije vsakodnevno razvedrilo, dobre »tomatlije« za okusno hrano, obenem pa tudi kot nedolžno orožje ljudske nezadovoljnosti.